

(המשך מעמוד 11)

שמו צבי הרצל. ידעתי שהיה פעם סניור. הוא העמיד פרצוף כאילו הוא רוצה לעזור לי להיפטר מצרה גדולה: תמונות העירום שלי, שרופא המשוגעים צילם, הופצו בין הפושעים והם אמרו שאם לא אקנה אותן הם יראו את זה לבעלי. פחדתי מזה גורא.

נאשמת לויט

בשוט, אחרי גבר ערום

כי כהן, בעלי, הוא בחור הגון והיה יכול להתחמם עלי ולחשוב מיידועימה. קניתי ככה הוא התחיל לבוא כל שבוע, ותמיד היו לו העתקים חדשים. נשארתי בלי כסף ובלי כוח לכל זה. כל הזמן ביקשתי ממנו שיפסיק. אבל זה לא עזר. עד שלפני חמישה חודשים הוא תפס אותי ואמר לי: "בואי נגמור עם כל העסק הזה. תעשי בשבילי דבר אחד — תשכרי וילה ברמתגן ותרשמי את זה על שמך."

הסכמתי. אבל לא יצאתי מהידיים של מפלצת הזאת. הייתי צריכה לבוא להתייצב אצלו, כמו שפושעים צריכים לבוא להת- ייצב במשטרה, מתי שמעמידים אתם תחת פיקוח. אחר כך התחילו לשלוח אותי לכל מיני מקומות עם חלומים, סחורות וזהב.

בהתחלה הייתי נבהלת. פחדתי בכלל לח- שוב על מה שאני מחזיקה בידי ואין שזה הגיע לחבורה של חרצל. ככה זה נמשך. בינתיים נעלם לי חרצל ובמקומו שלמה ל- שם את יצחק בוקסר ואברהם בירקנטל. אצלו הייתי שימעת על כל מיני תוכניות שונות, שבוקסר היה מארגן. פעמים הכשלות אותם. פעם הלכתי לזקן אחד ברמתגן וגי- ילתי לו שמתכוונים לשדוד אותו. פעם שניה דיברתי במשטרה.

יום אחד שלחו אותי לבורסה בתל-אביב. פגשתי שם איש ידוע מאד והוא נתן לי מכתב. הרגשתי פתאום הרגשה כזאת, ש- אולי רק אשה יכולה להבין אותה, ופתחתי את המכתב. מצאתי שם תוכנית שלמה ל- דוד את בית-החרושת ליהלומים של פלוק. מיהרתי ללכת אל בוקסר ונתתי לו את המכתב, בלי להגיד שראיתי את התוכנית המשורטטת של השור.

בוקסר שלח את בירקנטל לבלוש. אחר-כך שלח שניים אחרים, לא יודעת מי — אני חושבת שאלה השניים שהתגלו השבוע; אברהם חסין ואלעזר סוקניק. עד שיום אחד ראיתי בעתון שפלוק נרצח. באתי אל הדירה ברמתגן כאילו לא קרה שום דבר. אז בירקנטל אמר לי: "זה לא אנתנו, מישהו הקדים אותנו."

כאב לי המצפון. אבל לא רק המצפון; הבנתי לאיזה ידיים נפלתי וראיתי שאין לי שום ברירה, אלא לספר את זה למשטרה ולהיפטר מכל הילכוכך.

האשליה הגדולה. באתי במשטרה ל- ציין דן לוי. גיליתי לו את הכל. הלכתי עם המשטרה לכל מיני מקומות. שבוקסר היה שולח אותי להביא לשם את הסחורות הגנובות. כל פעם שהייתי אומרת למשטרה: "פה מסתתרים השוה"ן, היו כווצים תיכף ומיד. בוקסר אמר גילו את זה בקושי בבית השימוש, אבל תמיד מצאו. לחצי תל-אביב החזרתי את הרב ש שבוקסר היה שודד. אבל מי זוכר את זה קצת? במשטרה סיפרתי שהסתככתי בכל העסק, בגלל התמונות שנאלצתי לעשות אצל ה- (המשך מעמוד 18)

קשרי-משפחה עם גדולי המדינה ביפלו את איסור הכניסה השנער נפתח לעריקים

התעשייה לשעבר, וכיום יושבראש הסניף הישראלי של חברת האוטומובילים פורד.

סיפורו של ליפשיץ-סבא זהה עם סיפורו של ריקליס. גם הוא לא מיהר לחזור לארץ כשנשלח אליו צריגוס, העדיף לעסוק בבימוי במקום להילחם. ההבדל ביניהם היה דק: בעוד שריקליס לא העז להופיע בישראל, החליט ליפשיץ לנסות את כוחו של החוק הישראלי. הוא היה משוכנע שחסות פטרינו, כוכב הסרטים אדוארד ג'י רובינסון, תציל אותו מעונש ימגיוס לצה"ל. זוסקה, ששמע על נסיעתו הנסיונית של סבא לארץ, הראה עניין רב בנסיון. הוא שלח את אשתו לארץ, לפי מיטב הכללים האינטרנטיים הזכורים לו עוד מתקופת שירותו בבריגדה, תפס עמדה עורפית בטוחה

מכונות חרשה, נהוגה בידי גבר לבוש אלגנטית, הצתה את השדרה החמישית בניו-יורק, לכיוון הרובע הבהמי של הכרך האמריקאי הגדול, לא הרחק מבנין חברת האוניות הישראלית ע"ס. מישהו מעוברי השקדה הפליט קללה אנגלית, שלח מבטי קנאה אל המכונת ההדורה. הגבר הגאה שישב במכונת לא הרגיש בכך. הוא המשיך ליהנות מזכרונות עברו-הקרוב, העלה על שפתיו חיך מסוים מאד. שמהתו היתה מובנת: אחרי 11 שנות מאמצים ואכזבות הצליח לקבל זכות כניסה לישראל, לבקר בארץ שהיתה פעם מולדתו.

משולם (זוסקא) ריקליס הוא אחד ממאות הישראלים-לשעבר ברחבי העולם, שפחדו להיכנס לארץ. המדינה — המשמשת מפלט לכל יהודי שהסתבר אי-פעם עם החוק במדינתו, לא הירשתה לו לחזור לבקר בביתו. כי זוסקה, הצבר בן ה-35 הסתבר עם החוק הישראלי כבר בימים הראשונים להקמת המדינה.

★ ★ ★

צויהגיוס לא קסם

כמו אחרים ששירתו עמו בבריגדה העברית בימי מלחמת העולם-השניה, נמאס לזוסקה לשחק במלחמות נגד השלטון הבריטי. הוא העדיף ללמוד בחוף-לארץ. הגבר הצעיר, שהיה אז בן 23, רצה ללמוד כלכלה בארצות-הברית, להשתלם בניהול עסקים. בשנת 1947 נטל את מזוודתו ואת אשתו יהודית, נסע להגשים את חלומותיו. לעומתו, המשיכו חבריו של זוסקה לעסוק במלחמות בארץ. הם הצליחו לסלק את האנגלים, קראו איש-הבריגדה-לשעבר לחזור לארץ, להיות כמותם אחד הקצינים בצבא העברי החדש. הודעת הגיוס של שנת 1948 מצאה את הסטודנט הישראלי בכפר דרומי בקירבת גבול מנסיקה, שם פרחו עסקי-הברחה. לא ידוע מה עשה שם ריקליס, ברור רק שלא למד ניהול-עסקים אקדמאי. מכל מקום פרשה זו בחייו של הישראלי הצעיר לא התבררה מעולם. הוא עצמו לא הכחיש שנמצא שם בימי מלחמת-השהחור. לידידיו הרבים שבקרוהו במשך השנים בארצות-הברית, סיפר ריקליס את הסיפור הבא: "נמצאתי ליד הגבול המכסיקאי, בעיירה קטנה. בתחילה הלכתי לברר אם צריכים אותי בארץ, ואמרו לי לשבת ולחכות. חיכיתי. כעבור כמה זמן שלחו לי הודעה לחזור לארץ, אבל לא רציתי לעזוב את אשתי, ולכן החלטתי להישאר באמריקה". זוסקה הפך נתין אמריקאי, עריק ישראלי.

בשנים הראשונות להקמת המדינה לא הותר מעובדה זו. ראשו היה עסוק בדברים אחרים. סיפר השבוע בן-דודו של זוסקה, מנצח תזמורת-צה"ל רביסרן שלום רוז'לי: "איני יודע אם הוא סיים את לימודיו, בכל אופן הוא מתעסק בניירות-ערך, במניות של חברות גדולות ובניהול."

דווקא כשההצלחה הכלכלית והחברתית האירה לו את פניה, התעוררו געגועיו של העריק לארץ ולחבריו מן הימים בהם למד בגימנסיה הרצליה. הוא דאג לשמור אתם על קשרים טובים. כשביקר באמריקה נכנסו לביתו, הנמצא באזור בעליה-עסקים המצליחים של ניו-יורק. יתכן וקינא גם באשתו הצעירה יהודית, שנסעה מדי שנה לבקר את הוריה בארץ וחזרה מלאת רשמים.

★ ★ ★

שותפות במפעל לשעונים

זוסקה החליט להיות ציוני טוב. אם נבצר ממנו לבקר בארץ, יעזור לפחות לקידומה הכלכלי. איש-העסקים המצליח החליט להשקיע חלק מכספו בבית-חרושת לשעונים אורלוגי, שהוקם ברמתגן. בצורה זו איפשר לאביו להיות אחד ממנהלי המפעל בשותפות עם איש-העסקים לשם. בנו של לשם הוא בעלה של רננה בגוריון, בתו של ראש הממשלה.

היה זה אחד המפעלים הנחשלים שהוקמו בארץ, פשט כעבור שנים אחדות את הרגל. ריקליס-האב הפסיד בו את כספי בנו. אולם יתכן שבשותפות בלתי-מוצלחת זו נורע הורע שאיפשר לזוסקה לבקר בשלוש במדינת ישראל.

לפני למעלה משנה נפגש זוסקה איש-הביונס עם בן-דודו שלום ריקליס, שניצח על סיור תזמורת הג'ונז' באמסטרדם. האיש המצליח היה על סף יאוש בכל הקשור לסיכויי ביקור בישראל. אפסה כמעט כל תקווה, התחדה ריקליס.

היחיד שלא התייאש היה ריקליס-האב. הוא המשיך לשלוח מכתבים אל בן-דודו ואל בוסים אחרים ממשרד-הבטחון. "לא פחדנו מהעונש שיוטל על בני", סיפר השבוע האב כסוף-השבוע והשליח. "העונש הזה מסתכם בכמה מאות לירות, שבני מוכן היה ברצון לשלמן. הפחד שהציק לנו כל השנים היה שאם יבוא זוסקה לארץ, הוא יחוייב לשרת בצה"ל"

★ ★ ★

מיהו הבמאי סבא?

הודשים אחרים אחרי שפגש את קרובו באירופה ניצנצה באופק של זוסקה קרן-תקווה. היא הופיעה בדמותו של במאי סרטים הוליוודי ממושקף, בשם סאם סבא.

סבא הופיע בארץ באישית חודש אפריל השנה, התכוון לביים את סרטו החדש של גדול הגנוסטרס ההוליוודיים אדוארד ג'י רובינסון. מי היה הבמאי הבלתי-ידוע שבא עם רובינסון לארץ? על כך סיפר בהתפעלות שבועון ההסתדרות דבר השבוע: "הוא נולד בגרמניה לפני 34 שנים, לחם נגד הנאצים בשורות הצבא הבריטי, למד בימינו סרטים והפקתם באוניברסיטת קאליפורניה". באותה כתבה נשאל הסבא-הטוב מה ההבדל בין כיוון המצלמה אל בני ניגריה, מקום שם עבד קודם לכן, לבין כיוונה אל "הילידים" בישראל. סבא נתן הכשר נלהב לעליונותם של הישראלים, שהשתתפו כסטטיסטים.

בסאון ההסתדרות שכח כמה פרטים מעניינים. בין השאר, כי לסבא היה קודם שם אחר — ליפשיץ — וכי לפני שהספיק להיות סבא, היה בנו של ד"ר שאול ליפשיץ, המנהל הכללי של משרד המסחר-

הבמאי העריק

סאם סבא בעכו, ליד השחקן ההוליוודי הנודע אדוארד ג'י רובינסון. כאשר עזב את הארץ לפני 12 שנה, היה שמו של סאם סבא שמואל ליפשיץ. אך משנקרא לשוב ארצה ולשרת בצבא, העדיף להישאר באמריקה. כתוצאה לא יכול היה לשוב ארצה. כיצד הצליח בכל זאת לבוא ארצה ולצאתה בשלום, לאחר חקירה קצרה במשטרה?

בין, והיכה לראות איך יפתח העניין.

אך כשהגיע ליפשיץ-סבא לארץ, נראה היה כי שיקולו היה מוטעה. הוא נעצר, ורכונו האמריקאי נלקח ממנו. דבר המעצר נודע מיד לזוסקה. הוא מיהר לחזור לארצות-הברית, בהיותו משוכנע כי לא יוכל לחזור לביקור. "עם הכסף שלי אני יכול לערוך סיבוב סביב העולם כולו", התאוונ בפני ידידה ישראלית שביקרה בביתו, ורק לישראל הם לא רוצים לקבל אותי."

אלא שבמרה התברר, כי זוסקה היה פזיז מדי בהחלטתו לנטוש את יחן. כי בצורה שקטה, בניגוד לתופים שליוו את מעצרו, שוחרר ליפשיץ מכל אשמה. המשטרה סגרה את תיקו, החזירה את רכונו.

תקווה רשמית למשתמטי המחר

עי יחרזו של סבא-ליפשיץ שימש תקדים. הוא גם זיזו את מלחמתו למען בניו, גילה ריקליס-האב בתל-אביב. אחרי שנים של כתיבת מכתבים ובקשות אישיות לבן-דודו, נתקבלה ההחלטה לשנות את היחס אל כל עריקי מלחמת-השהחור, של חזרו לארץ."

לפני כחודשיים הגיע זוסקה ארצה, נפגש עם בני משפחתו. ביקור זה עורר גל של ויכוחים בקרב חבריו הותיקים, ואלה שנודמנו במשך השנים לארצות-הברית. "החנינה שניתנה לו עליידי ראשי משרד-הבטחון מצדקת בהחלט", טענה עקרת-בית תל-אביבית, שהספיקה להכיר אותו עוד מן הימים של-אז. "אחרת היינו מפסיקים ידיו ותורם טוב."

אך הבעיה חשובה לאין ערוך מטיפוח תורמים למגביות. שיהררום של זוסקה וחבריו מאחוריותם הלאומית פתחה פתח בפני שיחרורם-בעתיד של משתמטי צה"ל, שעובו את ישראל בדרכם לאמריקה בשנים האחרונות. עתה אושרה להם תקווה רשמית, שבעוד כמה שנים יוכלו לחזור לטויל קצר בארץ. להופיע בה כיהודים טובים המרבים לתרום למענה. התקדים לכך כבר נמצא, באישורו של שר הבטחון-